

Senioren

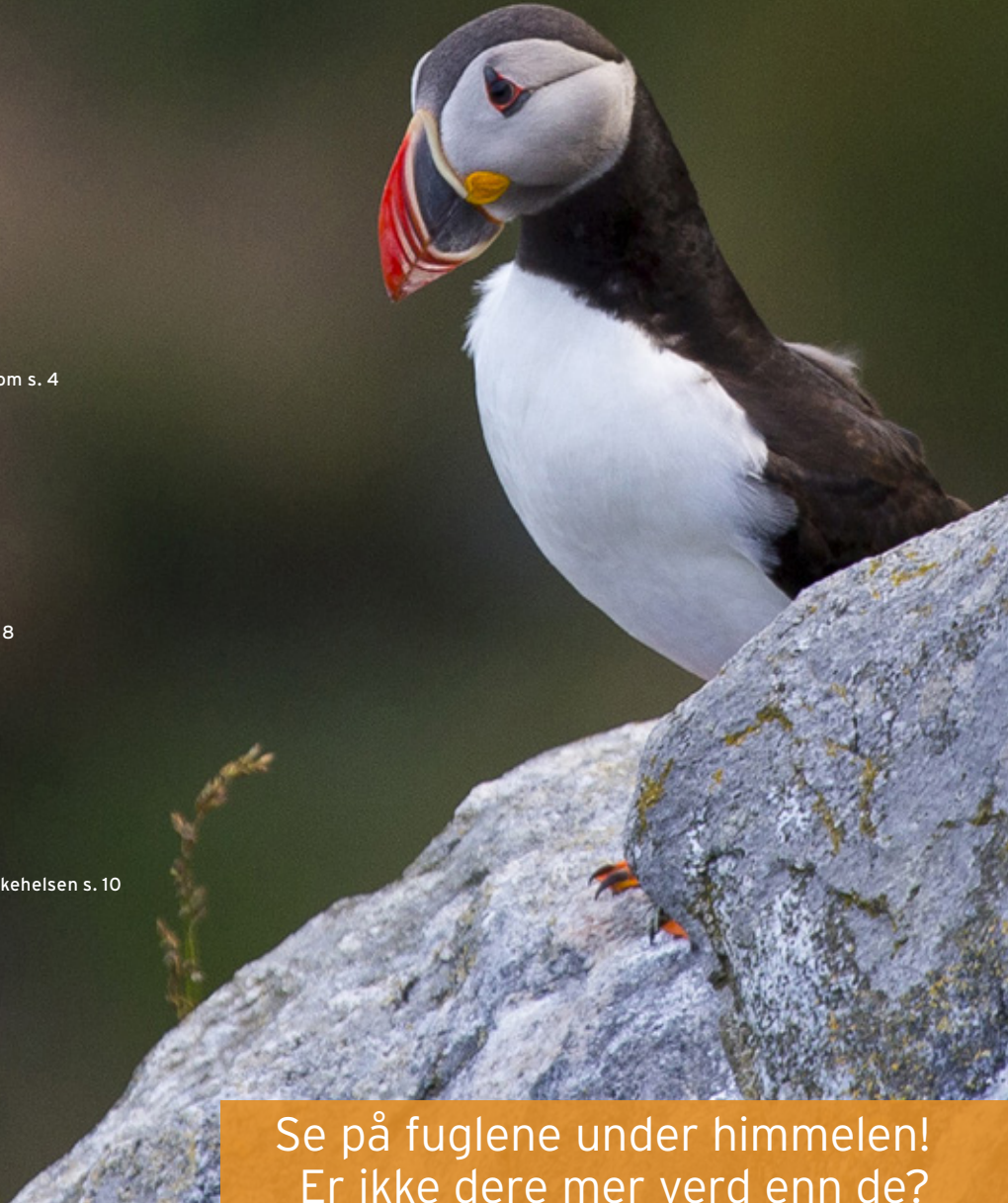
Sigve Tonstad:
Alt som det tales vel om s. 4

Jan Paulsen:
Misjon var vårt kall s. 8

Per de Lange:
Opplysningstid for folkehelsen s. 10

Se på fuglene under himmelen!
Er ikke dere mer verd enn de?

Finn Møller Nielsen

FORMANNENS TANKER

Vintertanker

Når dette leses, er vi langt inne i det nye året. Men jeg vil likevel ønske alle *Senioren*s lesere et godt år. Vi vet ikke hva 2022 vil bringe oss av sorger eller gleder, men vi vet at hvis vi setter vår lit til Gud så kan vi være trygge på fremtiden.

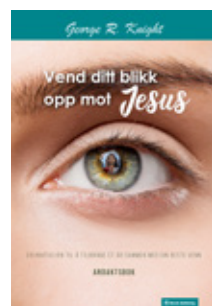
Av arrangementer planlegger vi et vårtreff i Mjøndalen, søndag 24. april. Programmet er ikke helt fastlagt, men ADRA kommer for å fortelle litt om deres arbeid. Ellers ser vi frem til sommerens seniortreff i Middelfart, på Fyn midt i Danmark. Tiden er 26.-31. juli. Danskene har invitert de svenske seniorer til å være sammen med oss. Prisen er satt til 5400 norske kroner i dobbeltrom, og 6000 kroner i enkeltrom. Hovedtaler blir Sigve Tonstad, og hans kone Serena vil holde seminar om livsstil og sunnhet. Jeg regner med at alle kjenner dem, da de bor i Norge. Treffet blir annonsert i neste nummer av *Senioren* og i *Adventnytt*. Vi får håpe at det ikke er korona eller ander pandemier til den tid, så man har mulighet å reise til Danmark.

Når det gjelder det nye året, har vi kjøpt en ny andaktsbok fra Norsk Bokforlag, med tittelen *Vend ditt blikk opp mot Jesus*. Forfatteren er George R Knight. Så langt jeg har lest, er den veldig fin.

1. januar begynner han andakten med et kjent vers:

Vend ditt blikk opp mot Jesus,
til ham som på Golgata led,
og all verdens larm vil forsvinne helt,
og din sjel finne hvile og fred.

Han skriver videre: Jeg anbefaler å synge dette verser hver dag som en del av andaktsopplevelsen. Når du har sunget det 365 ganger, garanterer jeg at du kan teksten utenat, og at ordene vil stå klart for deg resten av livet.

Jeg vil føye til noen flere tanker fra avsnittet for den første dagen i 2022.

Enn så lenge må vi vende blikket mot den Jesus som beskrives i englenes kunngjøring for hyrdene (Luk 2,10.11). Det mest slående ved englenes budskap til hyrdene er kanskje at de henviser til det nyfødte barnet som Messias. Herren.

Den beskrivelse har utvilsomt gjort et viktig inntrykk på hyrdene og de første som leste om hendelsen. Herren er vårt uttrykk for Jahve, som er selve navnet på Gud i Det gamle testamentet. I englenes budskap er altså barnet beskrevet som guddommelig.

Begrepet Kristus er også et uttrykk for Jesu guddommelige natur. Kristus er det greske ordet for Messias, som betyr den salvede. Jødene regnet både konger og prester som salvede, men de levde med den forventningen at Gud ville sende den salvede når tiden var inne.

Og hvilken fullbyrdelse – de gode nyhetene fra englene gikk nemlig ut på at Jesus skulle bli frelser for alle mennesker. La oss fryde og glede oss over dette sammen med englene. ■

Kjærligheten har ingen alder

Den fornyer seg alltid. Og Ruth Arntsen er ikke innstilt på å nyte sitt otium. Eller gjør hun det?

Alder gir ansiktet rynker; å gi opp gir sjelen rynker. Og selv om hun har noen rynker i ansiktet, som en menneskealder gir, er sjelen ren og frisk. Livet har ikke alltid vært en spøk, noen ganger en ukjent brøk, og Ruth gir ikke opp. Men hun gir ikke seg selv ros.

– Jesus er min styrke i alt, han betyr alt for meg. Ruth har vært alvorlig syk, med flere kreftdiagnoser samtidig. Mange mistet kanskje troen på at hun skulle overleve, men Ruth mistet ikke troen på Jesus. Og hvis livet ikke stod til å redde, var hun sikker på at livet allerede er reddet. Døden får ikke siste ord.

– Jeg vil si hjertelig takk til alle som bad for meg, men først og fremst går takken til min Far i himmelen. I mørket fikk jeg erfare mer av hans uendelige kjærlighet. Gud er god.

Ruth Arntsen ble født i Kristiansand for 85 år siden. Fra de første år har menigheten vært et hjem og et fristed, og hun ble døpt da hun var 13 år.

– Språket blir fattig når jeg vil beskrive mine erfaringer fra den dagen og til i dag. I motgang og medgang har Gud aldri sviktet meg. Kall på meg, sier han, og jeg vil svare deg. Ikke alltid får vi de svarene vi ønsker, men han vet best hva som er godt for oss. Vi må lære oss å be: la din vilje skje.

Etter allmennskolen dro Ruth til Vejlefjordskolen, før hun utdannet seg til sykepleier. Senere har hun spesialisert seg som både operasjonssykepleier og psykiatrisk sykepleier. Den siste delen av sitt yrkesaktive liv arbeidet hun som avdelings-

leder i psykiatri ved Solstad i Hole.

Men Ruth har aldri vært innstilt på å nyte sitt otium. Tvert imot. Hun har så mange oppgaver i nærmiljøet som setter spor etter seg. Noen fredager koker hun suppe for Frivillighetsentralen, onsdager stiller hun opp for HappyHand. Andre ganger steker hun vafler og koker kaffe og tar initiativet til underholdning for el-

dre. Hun er med i en sorg- og omsorgsgruppe for mennesker som trenger hjelp til å bearbeide tap og traumer.

– **Hva betyr menigheten for deg?**

– Guds menighet er jordens største under, synger vi. Menigheten betyr fellesskap, samhold og vekst i troen, sier Ruth. Hun har også satt sitt preg på menighetslivet i mange roller – i barnesabbatskolen og juniorarbeidet, i diakonien og som organist. – Og som bønnekoordinator, en oppgave som har rørt ved det viktigste i livet, og vært til størst velsignelse for meg.

– **Er det en tekst i Bibelen som betyr spesielt mye for deg?**

– Da vil jeg nevne Salme 23, om den gode hyrden som er med oss alle dager og alle slags dager. «Inntil himlen jeg når, og endt er min vei, vil vi vandre til sammen, min Jesus og jeg.»

Kjærligheten har ingen alder, siden den alltid fornyer seg, sier Blaise Pascal. Det er livets mål for oss alle.

Ove S. Berntsen

Sigve Tonstad

Alt som det tales vel om

Alt som er sant og edelt, rett og rent, alt som er verdt å elske og akte, alt som er til glede og alt som fortjener ros, legg vinn på det!

Tekst: Sigve Tonstad

Uttrykket «alt som det tales vel om», slik det står i den gamle oversettelsen (Fil 4,8), har som premiss at det finnes verdier i samfunnet som ikke er å forakte. Atferd og veivalg er underlagt en sosial bedømmelse eller tilbakemelding. Selv den troende gjør klokt i å forholde seg til verdier «som fortjener ros» i andres øyne. Det er viktig å avklare dette, etter som man i mange troende fellesskap heller til at vi må være gjennomgående kritiske til samfunnet vi lever i. Hvis Paulus innrømmer at samfunnet omkring oss iblant opererer med en målestokk for det som er prisverdig, har vi allerede i utgangspunktet møtt en tanke som gir grunn for refleksjon.

Mener han virkelig det? Lar han det være opp til samfunnet omkring oss å være barometer for det som fortjener ros – som en faktor i våre valg og prioriteringer? For å avklare dette, er det aktuelt å lete etter beslektete tekster som sier noe som ligner. Slike tekster finnes. Noen kommer med en kjent *kontekst* som forsterker inntrykket av den sittede teksten.

I sitt aller første brev, skrevet 49 e. Kr., gir Paulus det troende fellesskapet i Tessalonika ros. Samtidig sier han at de godt kan legge listen høyere.

Like fullt oppfordrer vi dere, søsken, til å gjøre enda større fremskritt. Dere skal sette deres ære i å føre et stillferdig liv, passe deres egne plikter og arbeide med hendene, slik vi har pålagt dere. Da kan dere gå fram slik det sømmer

seg overfor dem som står utenfor, og trenger ikke å be noen om hjelp (1 Tess. 4,9-12).

Han lar altså fellesskapets holdninger og praksis passere under lupen til «dem som står utenfor». De ikke-troende er meningsberettiget. Inntrykket er ikke til å komme utenom: Menigheten er til en viss grad på feil spor og risikerer negativ omtale fra samfunnet omkring dem: de er i ferd med å påføre seg selv et *omdømmeproblem*. De er i ferd med å komme i utakt i forhold til praksis som andre tar for gitt. Er de i ferd med å bli til en byrde for samfunnet

Vi finner den samme bekymringen også i Romerbrevet. Allerede i begynnelsen av brevet fokuserer han på et omdømmeproblem blant de troende. «Guds navn blir spottet blant hedningene på grunn av dere,» skriver han (Rom 2,24). Slik kan det ikke være; slik bør det ikke være. Og for å gjøre problemet både større og tydeligere, sier han at fellesskapets omdømme er med til å bedre eller forringe Guds omdømme. Samfunnet «ser» oss.

Gjengjeld ikke ondt med ondt, ha tanke for det som er godt i alle menneskers øyne (Rom 12,17).

Fellesskapet skylder samfunnet å være gode borgere. I år 49 e. Kr. ble jødene pålagt å forlate Rom. Vi vet dette fra Bibelen (Apg 18,2), og vi vet det fra historikeren Suetonius, som skrev at jødene stadig forårsaket bråk på grunn av en figur han kaller «Chrestus». Når forskerne legger brikkene sammen, ser det ut til at det var bråk i den store jødiske kolonien i Rom på grunn av Kristus og at dette var årsaken til at jødene ble forvist. Dette bråket skadet jødernes og fellesskapets omdømme.

BETYDNINGEN AV ET GODT OMDØMME

Hva med andre grupper, for ikke å si andre land? Bryr de seg om hva andre synes om dem? Er de seg omdømme-bevisst? Svaret må være ja, i høyeste grad. For året 2021 ble ordet «sportsvasking» årets ord. Ordet sikter til at land og individer med tvilsomt omdømme bruker sport til å hvitvaske seg selv og sin virksomhet. «Sportsvasking» ligger til grunn for at Russland har arrangert OL i Sotsji, at Kina har hatt sommer- og snart vinter-OL og at fotball-VM neste gang skal arrangeres i oljelandet Qatar. I Premier League er «sportsvasking» nå blitt nærmest en norm for eierskap: Den russiske oligarken Roman Abramovitsj, sjeik Mansour fra Abu Dhabi, kronprins Muhammad bin Salman fra Saudi Arabia er sannsynligvis ikke spesielt interessert i fotball. De er motivert av å benytte en aktivitet som har godt omdømme – fotball – til å bedre sitt eget tvilsomme omdømme. De har penger, og de bruker pengene til å kjøpe seg aksept i det gode selskap og derved pynte på sitt renommé

I en kommentar i *Aftenposten* introduserer Leif Welhaven et ord som kanskje kan bli årets ord i 2022 – «omdømmeselvskading». Han sikter til den serbiske tennisspilleren Novak Djokovic. Selv om han er verdensener i sin sport, ble han sendt hjem fra Australia uten å få delta. 'Selvskadingen' sikter ikke bare til Djokovics vaksinemotstand. Det skyldes i like stor grad at han neppe har vært helt ærlig om hva han har gjort eller at han nonsjalant har ferdes blant andre etter angivelig å være smittet av covid-19-viruset. Oppmerksomheten om dette er nå så stor at selv Djokovic, som med rette kunne bruke «sportsvasking» for å redde sitt omdømme, kommer til kort.

VERDIER, OMDØMME OG INNFLYTELSE

Man skulle tro at vi nå har brikkene på plass. De er som følger: (1) Verden har ideer om hva som fortjener ros og dermed kan sikre et godt omdømme. Det er en bibelsk tanke å ta hensyn til dette både

for eget og Guds omdømme. (2) Kampen for et godt omdømme raser for fullt, med kostbar deltagelse av land og mennesker som ikke fortjener et godt omdømme. Derav uttrykkene «sportsvasking» og «omdømmeselvskading».

Men nettopp her stilles vi overfor et av vår tids største tankekors: at man også kan sikre seg innflytelse, popularitet og velgere ved tilsynelatende være likegyldig overfor sitt omdømme. Normoverskridelse, uhøflighet, såkalt «politisk ukorrekthet», skjellsord og løgn kan også være virkemidler til å nå toppen. En president ble nesten gjenvalgt til tross for at han har dødsforakt for listen av verdier Paulus framhever – at man kan gjøre det til en æressak å utfordre normer, at man nettopp på den måten viser sitt mot og sin egenart.

Dagens vaksinemotstand kan ha hederlige årsaker, men jeg tror den må settes inn i en slik sammenheng. Ved sin motstand utfordrer man samfunnets konsensus og den etablerte vitenskapelige «sannhet». Da blir det ikke lenger tilfeldig at det er et ideologisk fellesskap og en følelse av

samhørighet mellom vaksinemotstanderne og grupper i samfunnet som utfordrer normen for det som fortjener ros. Ros går nå til opprøreren, selv til opprørerne som stormet Kongressen for et år siden, og til presidenten, som sa at valget var stjålet og oppfordret sine tilhengere til å true sine folkevalgte til å etterkomme ønsket. Det er i dette fellesskapet vaksinemotstanden blomstrer mest.

Det kan ikke være tvil om at tekstene vi har lest, er en korreks til holdninger av dette slaget. Men den har sine begrensninger. Teksten

tar for gitt at «alt som tales vel om» i konvensjonell forstand, fortsatt gjelder. Hvis det ikke gjelder, hvis det er mulig å oppnå popularitet og innflytelse og valgseier selv når man setter denne forutsetningen til side, eller nettopp fordi man setter den til side, har disse tekstene hos Paulus hjulpet oss i begrenset grad.

Etter mitt syn er det der vi er nå. ■

Thorvald Guleng

Opplevelser fra et fengsel

DEL 2 AV 2

I dag er en tidligere fange universitetslektor på fulltid, og samtidig driver han en institusjon for noen av samfunnets tapere. Det er en solskinnshistorie.

.....
 Tekst: Thorvald Guleng

Var jeg noen ganger redd i løpet av mine 21 år blant de innsatte i fengselet? Nei, det var jeg aldri. Vi lærere hadde alltid med oss voldsalarm, men jeg brukte den ikke en eneste gang. Det var kun i ett tilfelle at jeg opplevde noe som kunne være i nærheten av en trussel.

Det skjedde slik: I et friminutt passerte jeg et klasserom der døren stod åpen. Inne i klasserom-

met satt en gutt på en stol, med stirrende, redde øyne. En kraftig gutt, med raseri i ansiktet, stod bak stolen og hadde tatt nakkegrep på ham. «Jeg skal knekke nakken din.» Jeg prøvde å roe ned situasjonen. «Hei du, slipp taket!» Etter et par anmodninger løsnet han grepet, og begynte å gå ut av klasserommet. «Du, dette må vi snakke om,» sa jeg. Han reagerte ikke, han bare fortsatte i retning av døren. Da han ville passere meg, løftet jeg hånden, og gjentok: «Dette må vi snakke om.» Han fortsatte mot døren helt til hånden min nesten berørte brystet hans. Da snurret han til meg: «Du det gjør ikke det der mot meg, altså!»

Jeg lot ham gå, men en halvtime senere hadde gutten roet seg. Jeg og skolelederen snakket med ham. Vi spurte: «Er det trygt å ha deg her?» Han svarte: «Nei, det er det ikke. Jeg ber om å bli satt på sikkerhetscelle.» Han var altså en gutt med et farlig temperament, men han hadde heldigvis selvinnsikt, og han klarte å ta konsekvensen av det ved å slutte på skolen.

Stort sett hadde jeg et veldig godt forhold til elevene, nesten på et vennskapelig nivå. Og en sjelden gang treffer jeg på en tidligere elev utenfor murene.

NÅR MAN FÅR ORDEN PÅ LIVET

En dag ganske nylig stod jeg ved betalings-bua til Dronningveien, for å betale bomavgift fra

Sundvollen opp til Krokkleiva. Idet jeg fomlet med visakortet for å få betalt, så jeg at sjåføren i bilen bak meg vinket ivrig til meg. Jeg gikk bort til ham, og det var en tidligere elev fra Ringerike fengsel. Han virket overlykkelig over å se meg igjen, og det ble jeg også. Etter å ha utvekslet noen hyggelige hilsninger, kjørte jeg opp til Krokkleiva, og min kone og jeg begynte å gå innover mot Sørsetra. Etter cirka en km ble vi tatt igjen av min tidligere elev. Han og hans kone jogget forbi oss, idet de dyttet en barnevogn med deres lille sønn. Da Else og jeg kom fram til Sørsetra, hadde den hyggelige unge mannen kjøpt både mat og drikke som han spanderte på oss. Det ble et særdeles hyggelig møte, hvor han fortalte om hvordan det hadde gått med ham siden han ble løslatt. Nå driver han sitt eget malerfirma, og det går svært bra for ham. For mange år siden hadde han vært elev på TVS, og han navnga flere av lærerne der. «Hvis du trenger å få malt huset ditt, skal jeg komme og gjøre det gratis for deg,» sa han. Det er selvfølgelig noe jeg aldri ville benytte meg av, men jeg gledet meg over hans takknemlighet og vennlighet. Og det var godt å møte en tidligere innsatt, som hadde fått orden på livet sitt.

ØNSKET OM Å SKAFFE SEG PENGER

En av de vanligste årsakene til å havne i fengsel, er ønsket om å skaffe seg masse penger – fort, uten anstrengelser. Eddy (det er ikke hans egentlige navn) satt inne for en kriminell handling; han hadde forsøkt å skaffe seg noen millioner kroner på lettvindt vis. Jeg vil ikke fortelle hva hans forbrytelse gikk ut på, men dere har hørt om den på nyhetene og lest om den i avisen.

Eddy var rett og slett en mønsterelev. Hans vennlighet, og hans innsats på skolen, kunne være et ideal for enhver elev på videregående skole. Men enkle veier til mange penger, det hadde Eddy kjennskap til. En dag snakket han om å tjene penger på å innkassere brannforsikringer. Jeg nevnte at jeg eier et hus i en annen kommune, og jeg ville få en stor sum i brannforsikring dersom leietakeren ved et uhell satte fyr på huset og lot det brenne ned. «Ja, men det kan vi ordne for deg,» svarte

Eddy. Jeg tenkte at jeg skulle spøke litt med ham, og svarte: «Og ja, hvor mye vil det koste?» «Nei,» svarte han, «det skal ikke koste noe for en schammerat.» «Men jeg kan jo ikke be dere om å sette fyr på huset mitt,» svarte jeg, «da blir jo jeg også en kriminell.» «Nei,» svarte han, «du behøver ikke å be oss om noen ting. Du kan bare skrive adressen på en lapp, og tilfeldigvis la den bli liggende igjen på kateteret når du går.» (Jeg har flere ganger i løpet av 21 år i fengsel fått invitasjon til å bli med i uhumske aktiviteter.)

Alf var også en elev som jeg husker veldig godt. Han var vennligheten selv, alltid pliktoppfyllende, og ikke redd for å gjøre en ekstra innsats. En dag kom en fengselsinspektør inn på skoleavdelingen og spurte om det var noen som kunne vaske ut av en celle som nå var stående tom. «Det kan jeg gjøre,» svarte Alf. Han tilhørte et nynazistisk miljø, og var dømt for en alvorlig rasistisk motivert forbrytelse. Jeg ble fortalt at han hadde Hitlers *Mein Kampf* liggende på nattbordet. En dag hadde en av de innsatte på hans boenhet bakt en kake, og hver av de innsatte fikk sitt eget kakestykke. Men da Alf fikk høre hvem det var som hadde bakt kaken, skjøv han tallerkenen med kakestykke fra seg. Nei takk, han ville ikke spise en kake som en afrikaner hadde bakt.

En og annen rosenrød historie fant også sted i fengsel. Jeg husker Erik spesielt godt. Han og jeg fikk en spesiell kontakt da han fortalte om sitt møte med Gud i fengselet. Da han satt på isolat mens saken hans var under etterforskning, var han nær ved å ta sitt eget liv. Men Gud hadde møtt ham på en spesiell måte. (For noen år siden skrev jeg en artikkel om dette i *Adventnytt*.) I dag er Erik en fri mann. Han har riktignok noen år igjen av dommen på 13 år. Men han har sonet ferdig to tredjedeler av de ni år som han fikk ubetinget. Han benyttet tiden i fengsel godt; han studerte maritime fag på høyt nivå. I dag er Erik universitetslektor på fulltid, og samtidig driver han en institusjon for noen av samfunnets tapere. Jeg besøkte ham i hans hjem for noen måneder siden. Kristentroen betyr mye for ham. Han og jeg har gjensidig oppmuntret hverandre. ■

MISJON VAR VÅRT STORE KALL

Tidligere formann for Adventistkirkens verdensforbund, Jan Paulsen, forteller om sitt liv i Herrens tjeneste. Første delen av intervjuet stod i *Senioren* 4/2021.

.....
Tekst: Knut Størkersen

– Hvor er den siste menighet? Har vi vært fortrangsynt i vår selvforståelse?

– La meg si det slik: Vi er her fordi Gud har opprettet oss. Vi oppstod som et folk med et budskap og med en oppgave som på mange måter var annerledes enn andre trossamfunn. Det gjelder forståelse av Skriften, sabbaten, Jesu gjenkomst, og verdier som ikke har stått sentralt i forkynnelsen i andre kirker. Hele mitt liv har jeg følt at vi er et folk med særskilt oppgave fordi Gud ville det slik. Det var hans plan. Jeg sier ikke dette som en dom over andre. Jeg er overbevist om at det er mange Guds barn overalt. De tjener Herren ut fra det de vet og kan. Gud forlanger bare troskap av oss. Jeg føler likevel at Adventistkirken kom på scenen med en enestående oppgave, først og fremst forkynnelsen av de siste ting og Jesu gjenkomst. Det er viktig å forstå vår egenart, uten en negativ holdning til andre troende mennesker.

Når det gjelder de tre englers budskap, er dette en betegnelse som blir benyttet ofte blant oss. Jeg tror vår oppgave er å forkynne Guds ord. Det er stort. De tre englers budskap er en del av Ordet. Men forkynnelsen er mye mer, og mest sentralt er at alt blir knyttet til Jesus Kristus. Vi har ikke alltid fått det fram så tydelig og klart som vi må, et-

ter min mening. Hvis vi sier at all vår misjon er å forkynne de tre englers budskap, blir det feil. Det er en del av vår oppgave. Vi må få med oss helhetsbildet. Alt vi tror og mener må på en eller annen måte knyttes til Kristus-hendelsen, det som skjedde påskefredagen og oppstandelsen for to tusen år siden.

– Hva er den største utfordringen for Adventistkirken i vår del av verden?

– Utfordringen i dag er ikke ny, men kanskje mer nyansert enn før. Norge er som resten av Europa, veldig sekulært. Ting som går ut over menneskers begrensede erfaring og den sansbare verden, er per definisjon utenfor virkeligheten. Men for oss bygger troen på det skrevne Ord og det Kristus selv formidlet. Den store utfordringen er hvordan vi skal få det sagt på en måte som blir forstått og ønsket av mennesker som bare er vant til helt verdslige ting. Vi som er troende og har knyttet vårt liv til Jesus Kristus, er i stand til å formidle den gode nyheten som kan bringe håp om en framtid for alle dem som tar imot ham.

Jeg tror alle mennesker har øyeblikk da de søker etter noe mer, en større trygghet, en bedre framtid, noe å leve for. Vi tror at Jesus kan dekke deres behov. Derfor er det viktig at menigheten etablerer sterke bånd til miljøer der de bor, at vi ikke blir betraktet som en eksklusiv forening.

Vi er ikke fra en annen planet, vi står overfor de samme utfordringene som alle andre. Det knytter oss sammen som medmennesker. Og derfor kan vi formidle verdier som er gode og tiltalende. For å sitere en av mine lærere i begynnelsen av teologistudiene: «Vi må huske at menigheten er Guds idé.» Vi har foreninger og lag som er til for sine medlemmer, men menigheten eksisterer primært for de som ikke er medlemmer. Dette er viktig å få med seg. Ved å vise storhet, vennlighet, omsorg og aksept, er vi hele tiden utadrettet. Slike kvaliteter møter menneskers behov, og kanskje får vi dem til å føle at de er i en god krets.»

– Hvordan er det for deg å være pensjonist?

– Jeg ble pensjonist da jeg var 75 år. Men jeg fikk etter hvert så mange invitasjoner og forespørsler som jeg måtte ta meg av. De første fem årene etter at jeg gikk av, hadde jeg svært mange arbeidsoppgaver rundt om. Men så ble Karis helse mer og mer svekket, og det ble klart for meg at jeg måtte konsentrere meg om å ta meg av henne. Hun har betydd så mye på så mange måter i de 60 år vi har vært gift. Det minste jeg skyldte, var å gi henne det beste av min oppmerksomhet, kjærlighet og omsorg. Derfor reduserte jeg arbeidsoppgavene, for å være til stede og gi henne den trygghet hun fortjente. Vi hadde også et hus i Florida. Hun var jo med på mine reiser, men var hele tiden avhengig av meg. Vi hadde mye glede av tiden vi var sammen som pensjonister, både her og i USA. Nå har jeg sagt nei til innbydelser både i Norge og utenfor landets grenser. Jeg føler at jeg har holdt på lenge nok. Selv om hodet, ved Guds velsignelse, er klart, er ikke stemmen så bra lenger. Mine barn skal føle at jeg også har tid for dem, og at de betyr noe for meg.

– Hvordan kan vi eldre bidra i menigheten?

– Jeg tror det er viktig at vi er til stede. Den yngre generasjon ser at man bryr deg om menigheten. Den skal være et hjem for alle, og det er den også for meg. Når jeg kommer inn i kirken i Mjøndalen, opplever jeg at jeg kommer til et hjem som en del av min familie. Jeg føler en utrolig stor glede av å

se de yngre engasjert i menigheten, og at det er så mange barn til stede. Det er viktig å være involvert i det naturlige livet i den lokale menigheten. Du trenger ikke være den som formidler hverken det ene eller det andre, bare være den person som sier til de unge: «Jeg er nå en eldre mann eller kvinne.» Menigheten som har vært mitt yrkessenter i mange tiår, er fortsatt mitt hjem. Her *er* jeg og her *blir* jeg. De yngre kan dele deres entusiasme med oss som er eldre, og til tider kan kanskje de eldre dele erfaringer som kan være gagnlig for de unges engasjement. Vi som er eldre, må stole på de yngre, og gi dem lov til å ta ansvar. Kristus er den som binder oss sammen.

En siste tanke: Åndens nærvær og Åndens gave er veldig viktig. Vårt åndelige liv som troende kan ikke forbli levende og funksjonsdyktig uten Den hellige ånds nærvær. Ofte hører jeg at vi ber om Den hellige ånd. Har vi forstått at han allerede er her, og at vi bør være oppmerksom for Åndens nærvær? Jeg mener det er viktig at vi ikke sitter igjen med den forestilling at Den hellige ånd på en eller annen måte er fremmed, og at den kommer inn i vårt liv bare hvis vi ber om den. Ånden er gitt som en gave til menigheten i dag. Det er vårt ansvar ta imot Åndens nærvær, og gjøre det som han gjør mulig. Den hellige ånd ønsker å virke gjennom oss. Derfor må jeg la meg bruke av til de oppgaver som jeg kan ta meg av. ■

Per de Lange

ARTIKKEL NR. 6 I SERIEN OM
FOLKEHELSE-VITENSKAPENS RØTTER

OPPLYSNINGSTID FOR FOLKEHELSEN

Opplysning og fornuft, forandring og fornyelse, er stikkord for perioden 1750-1830.

Tekst: Per de Lange

Det politiske bildet i tiden ble dominert av revolusjonene, Napoleonskrigen og frigjøringsprosessene i små land som Norge. Den industrielle revolusjon styrte samfunnsøkonomien. Folkehelsen stod i sentrum, med sanitære utfordringer, dårlig kosthold og rusmisbruk.

Samfunnsvitere som Diderot, d'Alembert, Voltaire og Rousseau fremmet de humanitære holdningene. "Historien ble født på nytt," konkluderer Henry Rosen i sin klassiker om folkehelsens historie.

Initiativet kom fra Frankrike, men spredte seg snart. Diderots opplysningsverk om kunst, vitenskap og arbeid på 28 bind ble til i denne perioden. Flere artikler fokuserte på folkehelsen med tema som livslengde, sykehus, befolkning, hittebarn, spedbarnsdødelighet, alderspensjon og syketrygd. Den franske revolusjonen førte til mye lidelse, men ble også betraktet som en nødvendig fornyelse – med slagordene: frihet, likhet og brorskap.

Parallelt med den økte offentlige interessen for folkehelse våknet også den sosiale samvittigheten hos ressurspersoner innen medisin, handel og geistlighet. Fattigdom, barnas behov, kvinnefrigjøring og sykdomsbildet i samfunnet ble aktuelle temaer. Tyskerne var i en lederposisjon med 'Det medisinske politi'. I England stod Thomas Bernard for føringen i frivillige initiativ mot samfunnsproblemene, med støtte i middel- og overklassen,

BEFOLKNINGSVEKST OG SYKDOMMER

Fra 1748 til 1800 doblet befolkningstallet seg i Prøyssen, mens Berlins innbyggertall ble femdoblet – etter år med nullvekst i hele Europa. Industrivekst i byene og flukt fra landsbygda kan forklare noe, men den viktigste årsaken var økte fødselsrater og redusert barnedødelighet. For eksempel døde 80 prosent av barna i London på 1750-tallet. I 1741 ble det første hittebarn-hospitalet grunnlagt i byen, et uttrykk for at noen tok

ansvar for de uønskede barna. Nye lover til barnas fordel ble vedtatt. Jean Jacques Rousseaus bok *Emile* (1762) skapte en folkevekkelse i Frankrike, mens Johann Peter Franks verk *Det medisinske politi* bidro til en forandring i Tyskland.

I 1751 vedtok det engelske parlamentet en lov om offentlig kontroll av gin-omsetningen. Loven var ikke særlig vidtrekkende, men den førte allikevel til en markert nedgang i forbruket av gin og andre spritprodukter – med betydning også for spedbarnsdødeligheten. Gin er farlig for folkehelsen! lød et av slagordene, en forsmak på vår tids rusmiddeldebatter.

Bernadino Ramazzinis klassiker om arbeiderklassens sykdommer ble utgitt i 1700. 50 år senere slo den igjen. Mest berømt er dr. James Linds sitrusfruktbehandling som løste skjorbukproblemet og gav engelske sjøfolk kallenavnet 'lymees', etter sitrusfrukten 'lyme'. Lord Nelson knuste dermed Napoleons flåte ved Trafalgar, bl.a. fordi halvparten av de franske gastene lå syke med skjorbuk. Andre profesjoner kom også i medisinske søkelys, slik som gruvearbeidere, metallarbeidere, skomakere, grossister, vaskekoner, bakere og fengselsbetjenter.

"Mennesket er født fritt, men sitter i lenker over alt." Rousseaus sinte utbrudd var ikke over de sinnssykes levekår, men knapt noe sted passet det bedre. Sinnssykdom ble tilskrevet synd, og 'synderen' ble låst bort i anstalter og fengsler uten annen behandling enn uvitenhet og overtro.

William Tuke i England, kveker og handelsmann, grunnla 'Vennenes asyl' i York i 1792, som han åpnet det fire år senere, med 30 pasienter. Behandlingen var bygget på sunn fornuft og kristne verdier. God mat, frisk luft, mosjon og håndarbeid fikk ta plassen fra samtidens terapi med brutalitet, lenker og sultestraff. Godhet og varme ble stikkordene for både kvekernes institusjoner og Phillippe Pinels lignende tiltak i Frankrike.

HOSPITALER OG LIVET I BYENE

I år 1700 utgjorde det engelske hospitalvesenet bare noen få bygninger i London. Men så eksploderte utviklingen takket være veldedighetsgrupper. Snart kom også spesialiserte hospitaler for pasienter med kopper, veneriske sykdommer, fødsler, øyelidelser, hørselstap og mentale lidelser. Utviklingen fremmet medisinsk kunnskap og praksis ved siden av å påvirke allmennheten til bedre hygiene og forebygging. Omsider våknet også myndighetene og tok ansvar.

1700-tallets byer var skitne, illeluktende og usanitære, slik som Jonathan Swifts naboskap, med 1000 vonde lukter. Gjennom tilstrømmingen

av fabrikkarbeidere var forholdene blitt forverret. Men midt i århundret tok myndighetene større ansvar. Ny kloakk og drenering, brostein og til og med gatebelysning var på vei inn. Bybranner gav støtet til flere mursteinshus og bredere og rettete gater. Trerør ble erstattet med blyrør og jernrør. Dronning Elisabeth I fikk installert eget vannklosett i Richmondpalasset. London ble lovprist for utbedringene, selv om vannfiltrering først kom i 1829.

Jeremy Bentham opprettet Central Statistical Office i 1820, men svenskene, ved Per Elvius, slo

Fortsettes på s. 15 ►

Reidar Larsen

«Hjemmet» på den andre siden

Av Reidar Larsen

Da israelittene forlot Egypt, var det for å innta et land som ingen, eller svært få av dem, kjente. Det var landet som Gud hadde lovt til Abraham, Isak og Jakob, og som deres etterkommere skulle eie og vokse opp og leve i. Det skulle være deres hjemland.

Det eneste landet de kjente var Egypt, hvor de i løpet av 400 år var vokst i antall, fra 70 som utgjorde Jakobs familie da han flyttet til Egypt (2 Mos 1,5; eller 75 nevnt av Stefanus) til et stort folk på 1,5 til 2 millioner mennesker. 2 Mos 12,37 sier at 600 000 menn foruten kvinner og barn forlot Egypt. De var ikke et fritt folk, men undertrykte slaver. De forlot Egypt på bakgrunn av Guds løfter om frihet fra slaveri og selvstendighet som et folk.

Det folket som krysset Jordanelven og gikk inn i løftets land, var ikke det samme som forlot Egypt 40 år tidligere. De som forlot Egypt, hadde kun kjent Egypt som landet de hadde bodd i, men ikke kom fra. Da strabasene i ørkenen ble store og tilsynelatende overveldende, var det disse menneskene som klaget og ville tilbake til slaveriet og kjøttgrytene. Guds mirakuløse ledelse og beskyttelse var ikke nok for å gi dem et varig inntrykk av hva de kunne se fram til. Deres klaging og syting forlenget ørkenvandringen så mye at de fleste av den voksne generasjonen døde underveis.

ET HJEM HVOR VI ALDRI HAR VÆRT FØR

Folket som endelig krysset Jordanelven og inntok det forjettede land, var den generasjonen som

Mitt hjemland, å mitt hjemland, de frelstes skjønne hjem, det er ei savn der hjemme, og dit jeg strever frem! synger Guds folk med lengsel.

vokste opp under den 40-årige ørkenvandringen og derfor ikke hadde noe sterkt minne fra Egypt. Deres håp og lengsel var å få sitt eget hjemland, og ørkenvandringen endelig ville være slutt. For dem ville det være som å komme hjem, selv om de aldri hadde vært der før. Undervisningen som Gud ga gjennom Moses, forsterket deres håp og lengsel.

Å komme hjem handler om frelse; frelsen er å komme hjem, å krysse Jordanelven, å gå inn i landet på den andre siden – 'hjemmet' hvor vi alle er søsken i en og samme familie sammen med vår 'storebror' Jesus, vår frelser, som midtpunkt.

Vi er født inn i denne verden og vokst opp her. Vi har derfor ikke kjent til noe annet enn det denne jorden preges av – synd, slaveri, urett, hunger, undertrykkelse, krig, hjemløshet, osv. Men som troende har vi fått et reelt håp som har skapt en sterk lengsel etter en mye bedre verden. Det har Jesus lovet.

Tømmermannen fra Nasaret har selv sagt at han skal berede mange rom (Joh 14,1-3). Johannes fikk se en ny jord hvor alt det vonde som vi kjenner her i verden, ikke lenger vil eksistere (Åp 21). I vårt liv på jorden kjenner vi synd, ondskap, likegyldighet som resulterer i ødelagte forhold, hat, fiendskap, nedverdiggelse, hjemløshet... Intet av dette vil være der. I stedet vil kjærlighet, fred, glede, rettferdighet, likestilling, verdighet og tilhørighet prege vår sameksistens.

HVOR BEGYNNER REISEN?

Israelittenes reise begynte ved påskelammet som ble slaktet og blodet som ble strøket på dørstolpene og tverrliggeren over. Dette ble deres symbol

på den lidende Messias, Jesus Kristus, som skulle komme. Påsken for dem var ikke bare om å bli satt fri fra slaveriet, men like mye om å komme hjem til deres eget hjemland.

Symbolet ble en realitet da Jesus ble født inn i denne verden. Han levde et fullkomment liv, døde på et kors mellom to forbrytere, ble lagt i gravhulen, men han stod opp på den tredje dag, og 40 dager senere fór opp til himmelen til Gud Faders trone. Da Jesus var i vår verden, besto hans tjeneste for menneskene i å lede dem inn i Guds rike, til hjemmet på den andre siden. Lignelsen om den bortkomne sønnen er et klart eksempel på dette. Det er også beretningen om røveren på korset og flere andre hendelser.

Påskelammets realitet ved Jesu korsfestelse og død er blitt vår påske, stedet hvor vår reise begynner. Ved korsets fot overgir vi våre liv til Jesus og hans ledelse. Hans blod som rant på korset, er vår markør som forteller at vi er satt fri og er reiseklare, og når vi kommer til reisens slutt og står ved elvebredden, er vi som 'nye' mennesker klar til å krysse over og innta det riket som Jesus har beredt for oss når han kommer igjen. Inntil det skjer, er Jesu øversteprestlige bønn til sin Far i himmelen, som også er vår Far, like aktuell og virksom: «Jeg ber ... om ... at du skal bevare dem fra det onde. De er ikke av verden, likesom jeg ikke er av verden» (Joh 17,15-16). Nei, vårt hjem

er i en helt annen verden som er på den andre siden. Det er det stedet vi lengter etter (se også Hebr 13,14).

Det er et hjem for oss, men vår flyktige verden er ikke dette hjemmet. Pandemier, krig, sult, hjemløshet, misbruk, undertrykkelse, er bare noen av de mest åpenbare trekk som får oss til å lengte etter et helt annet hjemland, slik Hugh R. Haweis har beskrevet i sangen fra 1855 (gjengitt i *Sanger og salmer på veien hjem*, nr. 609).

1. *Mitt hjemland, å mitt hjemland, de frelstes skjønne hjem, det er ei savn der hjemme, og dit jeg strever frem! Jeg lenges til mitt hjemland, mitt hjerte sukker her: ./: Der er ei sorg i mitt hjemland, men evig glede der! ./:*
2. *Min Gud er i mitt hjemland, med engleskaren stor. Ei synd er i mitt hjemland, ei prøver som på jord. Musikken fra mitt hjemland gjenlyder mildt og mykt. ./: Jeg tenker titt på mitt hjemland med hjertet sårt og sykt! ./:*
3. *Og engler fra mitt hjemland, hvor synd og død ei når, vil hilse meg velkommen, når jeg ved porten står. Mitt kjære, kjære hjemland med hvile, liv og fred! ./: Gud, hent meg snart til mitt hjemland, hvor alt er kjærlighet! ./:*

Vel møtt til alle som er på reise til hjemlandet på den andre siden! ■

Ove S. Berntsen

Når alt blir gjenfortalt

Vi må lese Bibelen kristosentrisk. Guds største glede er å sammenfatte alt i Kristus, alt i himmel og på jord.

.....
Av Ove S. Berntsen

Bibelen er ikke et dogmatisk dokument, men et bibliotek med allslags litteratur, skrevet av mennesker som var formet av sin tid og sitt sted. Deres *Sitz im Leben* var høyst forskjellig. «Hver bok i Skriften er innblåst av Gud,» skriver Paulus til sin medarbeider Timoteus. Hva vil det si å være inspirert? Er det en entydig egenskap?

Kort fortalt kan vi si at det er Guds selvportrett i Jesu liv og død som forklarer – og «bortforklarer» – det vi leser i Bibelens bøker. Stemmer teksten med bildet av ham som var Gud med oss, full av nåde og sannhet og uendelig kjærlighet? Hans metoder var av en helt annen orden enn de som gjelder i verden. Han var fremmed for viljen til makt. For han vil at alle mennesker skal bli frelst, og det skjer ikke ved dominans og hard hånd.

«Vær hilset kors, vårt eneste håp,» sier man. Men korset er en «naturlig» konsekvens av Jesu liv. «Når jeg blir løftet opp fra jorden, skal jeg dra alle til meg» (Joh 12,32). Jesus støter ingen bort, han som gjør det minste stort. Nåden er overalt. Den er underet i de tomme hender. Hvert individ er Guds stolthet og glede.

Det er en forunderlig tekst i det første kapitlet av brevet til efeserne. Når Paulus beskriver alle velsignelsene i Kristus, er det som om han leter etter ord. For så rik er Guds nåde at «han ville fullføre sin frelsesplan i tidens fylde: Å sammenfatte alt i Kristus, alt i himmel og på jord» (Ef 1,10). Å sammenfatte er oversatt fra det lange greske ordet *anakefalaiosasthai*. Det er eneste gangen ordet er benyttet i Det nye

testamentet. Bokstavelig talt betyr det å bringe ting sammen under et hode. Å rekapitulere, å gjenfortelle, er andre forslag til oversettelse.

Teksten sier at Gud vil gjøre noe med alle ting, under hodet, som er Kristus. Han rekapitulerer vår historie og gir den nye ord. «Det var Guds vilje å la hele sin fylde ta bolig i ham, og ved ham forsonse alle ting med seg selv, alt i himmelen og på jorden» (Kol 1,19-20).

Han ignorerer ikke det som har vært vanskelig og trist og uheldig i vårt liv, han inkluderer alt og ser det i et nytt lys. Hendelsene er hva de er, men de får en ny mening, vekt og perspektiv.

Det som var de verste kapitler i vår livserfaring, blir kanskje de beste. Verden er mange ganger vond og fragmentert, men det er Guds glede å bringe alt sammen i en enhet i Kristus. Hvorfor insisterer han på at ingenting er utelatt? Alt er med i Guds framtid. Hva vil det si at Gud bringer tilbake alt slik det skulle være? At han forvandler alt? Et knust hjerte? Fattigdom? Sykdom? Overgrep? Livssmerten? Alt!

Apostelen bruker et stort ord for noe som er så stort. Og så skriver en annen av apostlene at vi kan ta med oss alle våre rikdommer inn i staden, alt som er verdifullt og dyrebart for oss. Ikke bare livets sum, men våre innerste drømmer og lengsler. Og engelen vil vise oss en elv med livets vann, klar som krystall. Der vokser livets tre, som bærer frukt tolv ganger i året. Og bladene på treet er til legedom for folkene. ■

► Fortsettelse fra s. 11

ham med 72 år! Opprinnelig stod prestene for innsamlingen av tallmaterialet, men i 1756 tok Tabellkommissjonen over ansvaret. Kommissjonslederen, Per Wargentín, publiserte i 1766 verdens første nasjonale døds- og overlevelsesstatistikk inklusive gjennomsnittlig levealder for ulike grupper. USA kom på banen i 1790 med folketellingslover. Frankrike, ved matematikeren LaPlace, raffinerte de statistiske metodene med avviks- og variasjonsvurderinger. Statistisk forskning ble benyttet bl.a. for å påvise verdien i forebyggende innsats, f.eks. koppevaksinen. Condorcet hevdet at en dag vil forebyggende medisin utrydde smittsomme sykdommer og epidemier.

HELSE OG MENNESKERETTIGHETER

Den franske generalforsamlingen av 1789 ble en utløsning etter århundrer med lidelser og overgrep. Helsebehovene var en del av denne klagesangen. Noe nytt og bedre skulle skapes. Hvilken bedre ramme for folkehelsen kunne man finne enn Menneskerettighetserklæringen, som de forfattet. Joseph Ignace Guillotin, legen som oppfant og gav navn til Frankrikes henrettelsesinstrument, tok initiativet til en stående helsekommissjon med et bredt ansvar, fra medisinsk utdanning og praksis til folkehelse, hospitalbygging og epidemikontroll. Myndighetene fikk ansvar for folkets helse.

Helseopplysning ble tidens slagord. Med informasjon og innsikt ville alt kunne løses. Bølgen av samtidens helsebøker er fortsatt imponerende. I 1794 kom B.C. Fausts store slager, *Helsekatekismen*. I 1806 utgav Daniel Adams det første helsebladet i USA, *Medical and Agricultural Register*, fulgt av *Helsejournalen*. Bestselgeren ble William Buchans bok om hjemmemedisin, *The Family Physician*, først gang utgitt i 1769 og deretter i 19 reviderte utgaver! Frivillige organisasjoner slik som adventistene, var en del av bildet, med bøker og blader av bl.a. Ellen G. White og John Harvey Kellogg. I 1881 kom *Sunnhetsbladet* ut i Norge, i samarbeid med samtidens leger og andre helsefolk.

Historien ble født på ny, men ikke hos alle. Hovedsakelig over- og middelklassen lot seg inspirere av helseprofetene. Arbeiderklassen stod utenfor. Tross alt nyttet det lite å anbefale bedre mat og boliger til dem som ikke hadde råd til å velge. Dessuten var samfunnet fortsatt fanget av smittsomme sykdommer, kroniske lidelser og livsfarlige epidemier, slik som kopper, gul feber, skjørbuk, engelsk syke, tuberkulose, kikkhoste, skarlagensfeber og difteri. Men håpets flamme var tent og ble forsterket utover 1800-tallet. ■

Organ for

SYVENDEDEGAS ADVENTISTKIRKENS SENIORFORENING

Adresse: Postboks 124

3529 Røyse

Bank: 3000 26 41867

Org.nr: 997 229 231

Nett: www.sdasenior.no

Leder

FINN MØLLER NIELSEN

Helgerødv. 106A, 3233 Sandefjord

Telefon 992 49 714

finn.moller.nielsen@hebb.no

Sekretær

KNUT STØRKERSEN

Magasinveien 3, 3330 Skotselv,

Telefon 911 88 585

knuthst@gmail.com

Kasserer

LEONARD LØVOLL

Langøyvegen 13. 6014 Ålesund

Telefon 91649500

leonard@lovoll.no

Redaktør for Seniorens

OVE BERNTSEN

Øvre Grøndokkvei 35, 3531 Krokkleiva

Telefon 41223217

oselme-b@online.no

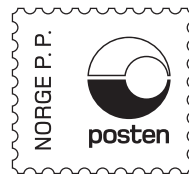
Seniorens kommer ut fire ganger i året og sendes til alle medlemmer av SDA Seniorforening. Medlemskap tegnes ved å sende kr 200 til bankkonto nummer 3000 26 41867.

Gaver til bladet eller Seniorforeningens aktiviteter, sendes også til konto 3000 26 41867. Mange takk!

Oppsigelse av medlemskap gjøres via sekretæren.

Tips, artikler og bildestoff til bladet sendes redaktøren.

Returadresse
Senioren
Knut Størkersen
Magasinveien 3
3330 Skotselv

Under himmelen

Tro ikke at
jeg kommer fra små forhold!
Himmelen stod alltid
åpen over meg.

Jeg levde mine år
med Syvstjernen som nabo
og vinden som omgangsvenn.
Jeg kjenner de lave maurstiene
mellom brukne strå på jorda,
men også lengselens kongevei av lys
med Guds fotspor står tegnet
i stjernestøvet.

Jeg er et menneske.
Jeg har erkjent storheten i dét
å være så uendelig liten.

Hans Børli